

Karksi - Nuias on tublid kodutütred

• Vas Kristina, Cäroliin, Anella ja Erlika

19. jaanuaril tähistasid Karksi-Nuia kodutütred organisatsiooni 78. aastapäeva piduliku koondusega Karksi-Nuia kultuurikeskuses. Üritusele lisas pidulikust uute liikmete vastuvõtt ja tunnustused tublimatele kodutütardele. Karksi-Nuia kodutütarde rühmas on 14 tüdrukut ja rühmavanemate juhtimisel on tegutsenud 1,5 aastat. Samas on isa-

maalise kasvatuses tublid traditsioonid Karksi-Nuias olemas läbi ajaloo. Meie rühma eripäraks on koondused koos noortkaste-ga. Niisugusel ühiskoon-dusel on positiivseid ja ka segavaid faktoreid. Tuleb arvestada laste vanuselist erinevust, füüsilisi võimeid, väljaõpet. Tuleb arvestada, et tegu on noorte neidude ja noormeestega. Ei ole

haruldane, kui kohalikele koondusele saabub 20-30 kodutütart ja noortkast, kes ootavad huvitavat tegevust. Nii arvuka koonduse ohjamine nõuab juhtidelt erilist tähelepanu ja oskusi, et õpe oleks huvitav ning mitmekülgne. Samas ei tohi unustada valvsust ega turvalisust tegevuste kavandamisel ja toimumisel. Töös noortega oleme püüd-

nud hoida esmast sidet ka lastevanematega. Kasuks tulevad kohalike olude ja inimeste tundmine.

Kui küsisin enne seda kirjutist kodutütardelt, millised üritused eelmisel aastal enam meeldisid, siis nimetati orienteerumist, laskealast koolitust, maakonna noortelaagrit, teatripäeva, linnamängu jne. Uuel alanud aastal oleme

seadnud eesmärgiks lisaks kohalikele koondustele osaleda tugevalt Sakala maleva ühistel noorteüritustel. Märkimist väärib jätkuv koostöö Valgamaa maleva Pikasilla rühmaga. Samuti on meil rühmajuh-tide tasandil kontaktid Läti Vabariigi Zemessardze noortejuhiga, et võimalust mööda teha koostööd nende noortega.

Seni, kuni rühmajuh-tidel jätkub jõudu, on rühmad elujõulised ja tugevad. Isamaalise kasvatuses ning huvitava tegevuse kaudu toome oma ridadesse uusi noori, kellest edaspidi tuleb uusi liikmeid Kaitseliitu ja Naiskodukaitsesse.

**Rühmavanem
Meelis Eelmaa**

Oma Maad saab alates 2009. aasta detsembrinumbrist lugeda Sakala maleva koduleheküljelt <http://sakala.kaitseliit.ee/>

Taastatud Kaitseliit 20

Ootame Kaitseliidu taasasutajaid Järvakanti!

Järgmise aasta 17. veebruaril täitub 20 aastat ajaloolisest koosolekust Järvakandis, kus 126 inimest Eesti erinevaist paigust allkirjastasid Kaitseliidu taastamise üleskutse. See oli oluline samm Eesti taasiseseisvumise keerukal teel. Juba oma taasloomi-

se esimestest päevadest kujunes meie vabatahtlik riigikaitseorganisatsioon toonases Eestis arvestatavaks jõuks, millele toetusid riigi taasloojad ja millega pidid arvestama meie iseiseseisvuse vastased. Tahame Järvakandi koosolekut ja sellele järgnenud

Kaitseliidu üksuste taasasutamist väärilt meenutada nii tuleva aasta 17. veebruaril Järvakandis kui ka kõigis Kaitseliidu malevates. Tänaastele lugejatele paneme selles seoses väga südamele kaks asja. **Esitaks.** Palume kõiki neid vapraid inimesi, kes 20

aastat tagasi Järvakandis oma allkirjad andsid, võtta ühendust oma kodumalevaga ja anda teada, kuidas teiega kontakti saab. Me tahame teid vääriliselt meeles pidada.

Teiseks. Kõigi malevate staapidel palume suhtuda erilise tähelepanu ja hooli-

kusega kunagiste Kaitseliidu taasasutajate kokkusaamisele. Samuti leiavad kõik tänased malevad kindlasti väärrika viisi, kuidas oma maleva ja selle ajalooliste allüksuste taasasutamise aastapäevi tähistada. Nii saame 20 aasta möödumist Kaitseliidu taasasu-

tamisest tähistada kogu järgmise aasta.

Kaitseliidu peastaap korraldab ja toetab neid ettevõtmisi. Lähemal ajal anname Järvakandi keske ürituse plaanidest täpsemalt teada.

Kpt Neeme Brus

OMA MAA

Viljandi, jaanuar 2010

Ärge meid lohutage

Hiljutisel okupatsiooniajal oli sõna *isamaa* keelatud, kui just ei öeldud *sotsialistlik isamaa*. Isamaad ja isamaalast ehk rahvuslast halvustati ja mõniti kui mingit ajast ja arust läinud kolkapatrioti. Pidi arenema ja kõik teised koaloma suur nõukogude rahvus, kes endastmõistetavalt koosnes venelastest ja nende kuulekatest alamatest Midagi sellest suhtumisest on üle kandunud meie praegusesse ajakirjandusse, venelaseks muutumist ei nõuta, küll aga mingiks euroameerika kosmopoliidiks. Hiljuti avaldas meie keskajaleht loo kirjanik Sauterilt, kes selgitas lihtsale lugejaskonnale, et rahvuse väljasuremine pole mingi õnnetus. Ajalugu näitavat, et paljud rahvused on välja surnud, teisteks sulandunud, kuid elu läheb edasi. Vilets lohutud karja hulgast mahamurdud lambale – elu läheb edasi. Mida kaugemalt, näiteks Kuu pealt, meie asju vaadata, seda väiksemad need paistavad, ka traagika taandub pisiasjaks. Tundub, et osa meie arvamusvaldajatest on endale Kuu peale vaatetooli muretsenud – surevad välja, las surevad, pole hullu.

Vabatahtliku väljasuremise ehk sulandumise kohta selgeid näiteid pole: ikka on tegemist kas füüsilise, majandusliku või kultuurilise survega. Meenutagem kas või indiaanlaste saatust, liivlaste, vadjalaste, vendide, muinsprehlaste ja sadade Vene imperiumis sulandunud väikerahvaste saatust – elu läheb edasi, seda kindnitavad venelaste hulgas sündinud pilusilmad ja laiad põsesarnad. Ainult vabatahtlikkusest, millele kutsub Sauter oma lohutusega, pole nende kadunud rahvaste puhul juttugi.

Väljasuremise põhjus on allajäämine. Meie kunagise kirjaniku Ado Grenzsteini arvates olid eestlastele kasulik samastada venelastega, nõnda oleksime saanud suurrahvaks. Tema meelest oli kangekaelne vastupunnimine, iseeni jäämine, asjatu jõu- ja vaimukulu. Küllap kirjanikuhärra oli ise nii jõult kui vaimult kulunud. Tema üleskute asjas vastupunniva eesti rahva vihale, nii et valeprohvetti tuli põgeneda Pariisi, kus ta suri tundmatuna ja hüljatuna. Kas ka härra Sauter on jõult ja vaimult kulunud? Temal tundub puuduvat usk mingisse suurrahvasse, kellesse maksaks sulanduda. Temal tundub olevat hipilik endakesksus, mis ei tunnista rahvust, maad ega ajalugu. Sellisena võiks aru saada tema lohutusest eesti rahvale: surge julgesti välja, ärge kartke. Egas Sauter üksi, nõnda arvavad mõnedki meie kunsti ja kirjanduse arvamusliidrid. Sella taolis on kogu maailmas: nende oma naba kesksus levib nagu seagrippi, laastates kodanikutunnet ja halvates noorte kaitsetaht.

Sella taolisest anarhismimaigulisest lohutusest on üks demokraatia vesivõsusid. Kõigil on õigus oma hääl kuuldavale tuua, aga kohustus öeldu eest vastutada puudub. Rahvusesse kuulumine tähendab kohustust rahvuse keskmise eest seista. Kas meie tuhandete aastate pikkuene visa allsejäämine, võidukad võitlused ja kaotuste talumine, oma riigi rajamine, haritlaskonna kasvatamine, kaitsejõudude loomine on siis kergel käel minema pühitavad? Kogu maamuna asustavad rahvad/rahvused, ükski neist ei taha hävineda. Lohutusepakkuja ei leia kellegi juures peavarju.

Demokraatlik maailm peab oma demokraatias kohustuste poolt tuugetudama. Inimõigused ei anna õigust talitada kodanikuõiguste vastu. Meie loomulik ülesanne on kaitseda oma maad ja rahvast, sh lohutajaid, patsifiste, viimse päeva kuulutajaid ja keda tahes vaimult nõrgaks jäänud.

Teavitati ei propageeri

20-22. novembrini olid Löölas õppepäevadel malevate seni nimetatud propagandapealikud. Peateemade kõrval kerkis esile sõjaeelset ajast pärit nimetus propagandapealik, millega keegi arusaadavalt põhjuslik rahul ei olnud. Süüta ja edumeelsust väljendav ladina keele sõna *propagare* tähendab laiendamist, paljundamist. Tuletis *propaganda* tähendab ideede, õpetuse, vaadete levitamist. Missugune on aga tänapäeval selle sõna väärtus tähendus – hingede püüdmine pette ja lausvale abil. Tahes tahtmata kaob algne tähendus hämarusse ja halvamaiguline jääb peale. Sellele juhtis tähelepanu õppepäevadele lektoriks kutsutud tüdruku propagandauriigi dr Agu Uudelepp. Me ei taha ju alla kiskuda Kaitseleidu mainet, parem oleks ümber nimetada ja sisule vastavaks muuta Kaitseleidu tutvustav tegevus, teabe levitamine. Proovi korras kirjutada Taive Kuuse Kaitse Kodus nr 8, 2009 „Hüvasti, propaganda! Ole tervitatud, teavitustöö!“ Põhimõtteliselt on

asjaomased pealikud sellega nõus. Seega võiks edaspidi ka Kaitseleidu ametlikes paberites seista teavitati ja teavituspääl. Teavitustöö on pikem, kuid sisult sama mis teavitati.

Kui tahetakse täpselt väljendada, tehtagu seda oma keele sõnadega. Võõrsõna (laen või midu võõra päritoluga sõna) jätab mõiste juures ikka midagi lahiseks, sest kasutaja ei taju väljendatava mõiste teravaid piirjooni. Halenaljakaid näiteid leidub kubinal meie praeguses meedias, nagu probleem (lahendust vajav ülesanne, kimbatu, küsimus, kitsaskoht, häda, mure), absoluutselt (piiramatult, sõltumatult, täielikult; jah muidugi, olen nõus, loomulikult), seksikas (ahvatlev, paeluv, vastupandamatu, kütkestav, ligiõmbav, meeldiv, seksapiilne) jne. Kui võõral sõnal on nii palju tähendusi, mida ta siis väljendab? Pealiskaudsust, mõttelaiskust, hämmast. Kuna ei tuntuud ka propaganda algtahtendust, sai tasta pikapeale sõimusõna.

Priit Silla

Noored kaitseleidlased Kärstna lahinguväljal

2. jaanuaril tutvusid Sakala maleva noored kaitseleidlased Vabadussõja ühe murdelahingu paigaga Kärstna mõisa ümbruses. Tegemist oli plaanivälise toiminguga, millest osavõtt 100% vabatahtlik. Kuupäev oli valitud lahingu toimumise aja järgi, s.o. 2-6. jaanuaril (1919). Olud sarnasid ka rohke lume ja pakase poolest. Enne maastikule minekut said noored koolimajas ülevaate Vabadussõja algusest ja Kärstna lahingust ning siit pärit kõrgete ohvitseride ja Vabadusristi kavaleride kodukohtadest ja mälestuskividest. Kärstna lahingus osutatud vahvuse eest said VR II/3 ltn (hiljem kolonel) Georg Leets, ltn Nikolai Fischer (langes 2. jaanuaril Kärstna mõisas), alpolk (hiljem kolonel) Eduard Kubbo (Kärstna lahingu üldjuht), al-kpt Peeter Univer ja ltn Paul Seim. Vabadusristide arvu näitab, kui tähtsaks hinnati pärast sõja võitmist Kärstna lahingu võitu.

Vbl Toomas Eliase juhtimisel tegi rühm 4-km matka (lumi oli põlvini) kunagisel lahingu-

väljal, kuhu ta oli paar päeva varem rajanud lumiohni. Peatunud selle valge rajatise juures, selgitas veebel, kuidas onni teha, kuidas seda seestpoolt glasuurida nii, et soe välja ei pääseks, ja kui tähtis on oskus ennast ise aidata, kui tuleb ööbida lagedal lumeväljal. Kuuldavasti on kliima soojenemine ja lume taandumine minevikku suure küsimärgi all. Akadeemik Anto Raukas väidab, et emake maa liigub hoopis järjekordse jääaja poole. Seega olevat kliima soojenemine poliitiline soov, mitte loodusseadustele vastav tegelikkus.

Liikudes onni juurest edasi sai rõhul jälgida, kuidas korraldatakse varitsus, antakse kiire tuleõõk ja seejärel jälgeda valu. Tagaajamist pidi segama suitsupommit, aga külma tuulevaikse ilma tõttu tõusis suits otse taevasse ja maandus loogakujulisele paarsada meetri eemal. Jälle segas loodus inimese plaane. Vältimaks pakase jõudmist varvaste kallale, tehti kiirmars matka lõpp-punkti - Kärstna

lahingus langenute ausamba juurde. Nagu sel puhul kombeks, viis igaüks ausambale võitlusväljalt toodud väikesse kuuseoksa. Sambale on riitud 18 nime, esimene neist ltn Nikolai Fischer, kes siitsamast pärit. Kuuma tee ja pirukate kõrvale koolimajas näidati matkameestele kuulsate Vabadussõja ohvitseride pilte, mis leiduvad Vabadussõja ajaloo köidetes ja paljudes hilisemates Eesti kaitsejõudude teemalistes

raamatutes. Piltide all nimesid polnud – ja ega polnud kiita ka äratundmisega. Kuidas siis nii, see ju meie oma ajalugu, meie oma kangelased, kelle lapsi ja lapselapsi elab veel meie keskel? PS. Samaladseid Kärstna lahingu tutvustusi on Kärstna lahingumängu nime all korraldatud 17 aastat, tänavune oli 18nes.

Priit Silla

Mullusest ja tänavusest aastast kaitseleidus

Kaitseleidule ja -liitlastele on äsja ajalukku läinud aasta olnud tegus. Püstitatud ja võetud eesmärgid on suuremas osas saavutatud, nagu malevapealikud kokkuvõtete tegemisel Kirma Õppekeskuses välja töid, või siis veel-veel pisut, ja tulemus üle võib üheskoos rahuldust tunda. Mis siis oli positiivset aastast 2009? Rõõmstab, et malevad teevad järjest rohkem omavahel koostööd, kaasates aktiivselt oma traditsioonilisi ja uusi partnereid väljastpoolt Kaitseleidut. Märkimisväärne on kaitseleidlaste arvu kasv pea kõigis malevates – peame ainult oskama ja tahtma nende vaba tahtet ja initsiatiivi ühistes huvides rakenda-

da. Malvates valmisid või on kohe-kohe valmimas tegevuskavad järgmisteks aastateks. Siiski, see ei saa ega tohigi olla formaalne dokument, pigem laialdast kandepinda ja toetust omav elav plaan, mis meie pikemaajalisi sihte ning nendeni jõudmise teid kirjeldab. On heameel tõeada, et kordaminekute nimekirja võiks jätkata. Usun, et järvakad võivad õigusega uhked olla Lööla Õppekeskuse valmimise üle. Mõistagi tuli ette ka tagasilööke. Kas neis kõigis on süüdi aasta moesõnaga *masu* tähistatud majanduslangus, on kaheldav. Küllap tuleb esmalt vaadata ikka enda sisse ja alles peale seda ajada viitumiskuid väliste mõjurite kaela.

Ka alanud aasta töötab tulla pingeline. Malevaid ootavad ees uued väljakutsed ja ega vanad teada-tuntud ülesanded ja ettevõtmised kuhugi kao. Lisaks tavapärastele väljaõppe- ja ühistegevussuurtustele on käesolev aasta mitmeski mõttes tähelepanuväärne. Oleme ehk viimaste aastate juubelihõngust veidi jahtunud nende sisulises tähenduses süüvima, seda enam tuleb tähtsustada eesootava aasta kahte vaieldamatut tähtsündmust: Tartu rahu 90. ja Kaitseleidu taastamise 20. aastapäev. Kui esimest on meie maa varasematelgi aastatel lugupidavalt meeles pidanud, siis Kaitseleidu taastajad, kes 1990. aastal veel üsna

segastel aegadel Järvakandis kindla otsuse tegid vabatahtliku riigikaitseorganisatsiooni tegevuse jätkamiseks järjepidevuse alusel, vajavad meelepidamist. Mitte ainult 17. veebruaril, vaid iga päev. Parim viis selleks on meie riigi turvalisuse ja organisatsiooni arengu heaks oma panuse andmine. Soovin kõigile kaitseleidlastele ja meie koostööpartneritele ning sõpradele-toetajatele rahulikku jõuluaja ning kordaminekuid 2010. aastal!

Ülar Vomm
Major
Tartu maleva pealik

Tubli juurdekasu Kaitseleidus

2009. aastal kasvas Kaitseleidu liikmete arv ligi 1 000 võrra, ulatudes nüüd 12 000 lähedale, peale selle eriorganisatsioonid: Naiskodukaitse, Kodutütred ja Noored Kotkad. See näitab rahva kaitsetahtetugevnenemist, samuti usaldust Kaitseleidu vastu. Sakala malev sai juurde 105 uut liiget, kellest 82% on alla 35-aastased. Mõlemad arvud on tähelepanuväärsed nii maleva kui kogu Kaitseleidu suhtes, ületades keskmist juurdekasvu maleva kohta ja andes juurde kompanii võrra noori energilisi tegijaid. Põhiosa noortest tuli Abja ja Karksi-Nuia Gümnaasiumist, seega haritud rahvas. Kaitseleidu näitasid noortele teed autoriteetsed õpetajad ja ohvitserid, nagu Sakala maleva kaplan ltn Raivo Asuküla, riigikaitseõpetajad vbl Harri Mäesalu ja Meelis Eelmaa, maleva formeerimisrühma pealik abi Raul Astel, Abja Gümnaasiumi direktor Jüri Ojamaa jt. Mõnikord on Kaitseleidu astumist mõjutanud perekondlikud sidemed: vanema venna või isa eeskuju, aga ka poja eeskuju isale või õele. Sakala kaitseleilaste astunute seas moodustasid veerandi

naised. Naiskodukaitse lisanud 13 uut liiget, on ju ametis Naiskodukaitse ringkonna instruktoriga Piret Taim. Noortekaid tuli uue noortekaitsestruktori Ain Laane ajal juurde 53 poissi. Noorte Kotkaste arengut on tubliti toetanud Holstre kooli direktor Reeme Remmelgas. Kodutütred seis on seit aastal püsitud endisena, kuid seegi näitab noortekaitsestruktori Kerstin Kääriku püsivat tööd, sest uutega on asendunud vanuse tõttu organisatsioonist välja langenud tüdrukud. Oma maakonna rahvale on Kaitseleidu astumisel näidanud head eeskju Eesti Vabariigi president Toomas Hendrik Ilves, põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder, vaimulikud Raivo Asuküla, Kalle Gaston ja Anna-Liisa Vaher, gümnaasiumi direktor Jüri Ojamaa ning mitmed vallavanemad, kooliõpetajad ja reservohvitserid. 20 taastegutsemise aasta jooksul on kujunenud Kaitseleidu tuumik, kellest rahvas peab lugu. Rohkem on tekkinud oma riigi tunnet, mis tähendab ka vastustust ja kaitsetahtet.

Priit Silla

Valgamaa malevasse astus rekordaru noori

Valgamaa maleva 91. aastapäeva pidulik talitusel võeti vastu rekordaru noori kaitseleidlasi. Kaitseleidu teenetemedali I klassi pälvisid veebel Kalvi Kaart ja nooremseersant Kaimo Vahtra. Teenetemedali III klassi kaaverideks said reamees Martin Märand, reamees Germa Kalvet, Uno Kikkas, Merle Laas, Madis Mõistus, Ain Melk ja Leonid Liivamägi. Valgamaa maleva teeneteristi I klassi vääriliseks osutusid vanemseersant Kalmer Kingo ja seersant Jaanis Veskimets. Valgamaa maleva teeneteristi II klassi said Leo Libov, Rein Säinas ning Jaan-Kaarel Kukkk. Aumärkidele järgnes ridamisi Kaitseleidu ülemal kolonelleitnant Raivo Lumiste ning Valgamaa maleva pealiku kapten Rein Luhavälja allkirjadega tänurkirju.

Vello Jaska

Mälestuskivi kindralmajor Gustav Jonsonile

7. jaanuaril sai kahekordne Vabadusriigi kavaler kindralmajor Gustav Jonson oma kodukohta Viljandimaal Pärsti vallas Kudu talus mälestuskivi. Kindrali sünnist oli möödunud 130 aastat. Nagu kõik teised Eesti Vabariigi suurmehed tahtis kommunistide võim ka Jonsoni olema tuks vaikida. Vabadussõdagi polevat olnud, ainult väike kodanlik klassisõda. Eesti rahva ajaloomälu on aga säilinud, tuhmunud kohad taastatakse üksteise järel. Mälestuskivi avamisel tervitas kin-mjr Gustav Jonsoni mälestamist kin-ltn Johannes Kert. Mälestuskivi sai teoks Viljandimaa Muinsuskaitse Ühenduse algatusel ja Eesti Vabariigi Kaitseministeeriumi, Pärsti Vallavalitsuse, korporatsioon Vironia ning Jonsoni sugulaste toel.

Kindralmajor Gustav Jonson (sünnipäraselt Jonsoon) sündis 7. jaanuaril 1880 Kudu talu omaniku peres. Õppis Pääri vallakoolis, Viljandi kihelkonnakoolis, Viljandi linnakoolis, Tartu reaalkoolis 1898–1901, Riia polütehnikumi kaubandus- ja hiljem mehaanikateaduskonnas 1901–1914, Dresdeni kõrgemas tehnikakoolis 1906–1907 ja Kindralstaabi kursusel (hilisem Kõrgem Sõjakool) 1921–1923. Korp! Vironia liige. Teenis oktoobrist 1908 kuni septembrini 1909 vabatahtlikuna sõjaväes ratsasuurtükiväe tagavarapatarei Dvinskis (Daugavpils). Ühendati lipnikuks jaanuaris 1910. Töötas Riias kaalu- ja mõõdukuse veebruarist 1912 kuni augustini 1914 nooremkontrollörina. Esimese maailmasõja puhkedes mobiliseeriti ta augustis 1914 sõjaväkke ning määrati Dvinski sõjaväeringkonna staapi. Märtsis 1915 läkitati II Kaukaasia korpuse 2. suurtükiväe mootoridivisjoni 2. patari ohvitseriks. Ühendati alamleitnandiks veebruaris 1916, leitnandiks augustis

1916 ja alamkapteniks oktoobris 1917. Osales lahingutes Poolas ja Galitsias Saksa ja Austria-Ungari vägede vastu. Pälvis Georgi mõõga 20.09.1917. Siirdus novembris 1917 Eesti rahvusväeosaadesse. Määrati loodava Ratsapolgu 2. eskadroni ülemaks, mille formeerimist alustati 3. detsembril 1917 Viljandis. Ühendati kapteniks märtsis 1918. Demobiliseeriti aprillis 1918. Saksa okupatsiooni ajal elas Läänemaal Velisel. Vabadussõja eel, 12. novembril 1918 astus teenistusse Eesti Kaitse Liitu. Määrati 21. novembrist 1918 Ratsapolgu ülemaks. Võitis osa lahinguist Punaarmee vastu lõunarindel ja Lätimaal ning oli kuulsal retke – Võru alt Jakobstadti – üks juhtidest. Ühendati alampolkovnikuks oktoobris 1919. Auaste nimetati novembris 1922 kolonelleitnandiks. Jätkas teenistust Ratsapolgu (novembrist 1922 Ratsarügement) ülemana. Ühendati kolonelik veebruaris 1923. Märtsis 1924 määrati Kindralstaabi ülema abiks. Täitis korduvalt ka Kindralstaabi ajutise ülema kohuseid ning oli ühtlasi ratsaväe inspektori ajutiseks kohusetäitjaks. Alates sügisest 1925 oli ka Kõrgema Sõjakooli õppejõud ratsaväe alal ning aprillist 1926 kuni septembrini 1927 Sõjaringkonnakohtu ajutine liige. Augustis 1927 nimetati Sõjaväe Ühendatud Õppeasutuste (SÜÜ) ülema kohusetäitjaks, veebruaris 1928 ülemaks ning ühtlasi ka Sõjanõukogu liikmeks. Ühendati kindralmajoriks veebruaris 1928. Aprillis 1930 määrati 3. diviisi ja Tallinna garnisoni ülemaks. Ühtlasi oli augustist 1933 kuni märtsini 1934 ka sisekaitse ülem ning veebruarist märtsini 1934 kaitseministri abi. Alates 12. märtsist 1934 oli ka kaitsevägede ülemjuhataja abi ja sisekaitse ülema

• Kin-ltn Johannes Kert mälestuskivi avamisel, tagapool korp! Vironia lipuvalve.

abi. Alates septembrist 1934 riigivanema (alates 1937 riigihoidja ning alates 1938 presidendil) käsunduskindral, ühtlasi ka ratsaväe inspektor ja kaitseministeeriumi nõukogu liige. Aprillis 1939 siirdus vanusepiiri ületamise tõttu erru. Gustav Jonson oli aastatel 1924–1925 Vabariigi Ohvitseride Keskkoju juhataja liige, 1931–1933 abiesimees, ning 1934–1939 esimees. Samuti oli Vabaduse Risti Vendade Ühenduse (VRVÜ) Kodu nõukogu esimees 1935–1940, VRVÜ keskujuhataja liige aastast 1930 ning abiesimees aastatel 1931–33 ja 1935–40, VRVÜ Tallinna osakonna juhataja esimees aastatel 1930–1940, Ratsarügemendi Ohvitseridekoju auesimees, korporatsioon Vironia viilistaskogu esimees ning Vabadussõja Mälestamise Komitee ja klubi Centum liige. Kuulus Narva Kalevimanufaktoori juhatusse. Kin-mjr Gustav Jonson määrati Nõukogude okupatsiooni võimude survel presidendil käskkirjaga 22. juunil 1940 sõjavägede juhatajaks. Septembris 1940 nimetati 22. territooriaalaskurkorpuse ülemaks. Ühendati 28. detsembril 1940 Punaarmee kindralleitnandiks. Juunis 1941 saade-

ti Moskvasse kindralstaabi akadeemiasse täienduskursustele. Arreteeriti 19. juulil 1941 Moskvas. Gustav Jonson suri 15. novembril 1942 Tšeljabinskis. Matmispaik teadmata. Tori kirikus 22. juunil 2003 avatud Teise maailmasõja ohvritea hukkunud Vabaduse Risti kavaleridele pühendatud mälestustahvilil on ka tema nimi. Talle omistatud paljudest autasudest on tähtsamad VR II/2, VR I/3, 225 000 marka, tasuta maa 64,02 ha, Läti Karutajja Ordeni II klass, Georgi Mõök, Poola, Rootsi ja Soome ordenid ning medalid. Tasuta maa eraldati kin-mjr Gustav Jonsonile novembrist 1922 Tartumaa Kirepi valla Kirepi mõisast. Koht, millel asus mõisa härrastemaja koos kõrvalhoonetega, sai nimemeks Haljja talu. See kinnistas tema nimele aprillis 1931. Müüs koha hiljem ära ning ostis 1939. aastal Tartumaa Puhja vallas 300 hektarilise Rääsi talu. Gustav Jonson abiellus 7. augustil 1926 Tallinnas Julie Kickelbachiga (1902). Perre süüdis tütar Haldi (1926). Abikaasa ja tütar pääsesid Teise maailmasõja ajal Läände.

Koostanud Jaak Pihlak (veidi kärbitult)

Ants Hanso – võitleja elu lõpuni

20. sajandi sõjad Eesti iseseisvuse ja selle taastamise nimel on jäänud rahva teadvusse katsumuste ja kannatustega, aga ka ennastalgavate kangelastegude ja kangelaste. Viimased seostuvad konkreetse lahingu, lahingute või kogu sõjaga. Rahu saabudes kaob kangelane tavaliselt silmapiirilt – tema töö on tehtud. Ometi on kangelasi, kelle võitlus ei lõpe ka kaotatud sõjaga. Mullu meenutasime 100. sünnipäeva puhul kol Alfred Rebast, kelle vaibumatu võitlustahe sai eesti rahvale tuntuks, kuna tal oli õnn pääseda vabasse maailma. Samasuguse alistamatu sõjamehe ja veendunud rahvuslasega tutvusin Mordva vangilaagris. Ants Hanso ei erinenud uutlunika silmis millegi poolest 1962. aasta suvel 120-pealisest eestlaskonnast 2 000 vangi hallis massis. Aga märkas, et eestlased hoiavad kokku nagu teiseidki, rahvused Vene vangilaagris, vast isegi teistest enam. Oli oma jutu-, nalja- ja pillimehe, aga Hanso nende hulka ei kuulunud, kui ta aga tegi suu lahti, kuulasid kõik. Märkasin ka, et ta jälgis erilise huviga noori kodumaalt saabunud eestlasi. See ei äratnud võõrast, kuigi nukkimise võimalust tuli arvestada kõikjal. Hiljem mõistsin, et Hanso puhul oli see huvi kutsetise ohvitseri ja kümneid lahinguid kogunud kompaniiolema loomulik refleks. Ometi ei teadnud ma veel tema auest, mis Hansol endal jäigi nimetamata – aeg kulus läbielatud ja tulevaste võitluste arutelule. Ükski rahvas ei jää püsima oelusvõitlusest, ja seda ei varjanud ta ka kõige laiemas vestlusringis. Kuid võitluse konkreetseid vorme arutades kahe-kolme mehe vahel. Muidugi ei jäänud see märkamata laagri võimudele ja 25-aastane karistus jäi Hansole lõpuni. /Pärast 25-aastase maksimumkaristuse asendamist 15 aastaga said paljud sõjahärgsed vangid vabaks, teistel lõhanges karistus, kuid nende, „kes polnud paranemise teele asunud“, leevendust ei tehtud. Toim./

Organiseerumise kartusel ei hoidud vangis samas laagris üle paari aasta, aga arvuatuse vangide ja vangilaagritega Venemaal andis selline ringlus ka vastupidiseid tulemusi. Olin liigutava jälleandgemise tunnistajaks: kpt Hanso kohtus vbl Voldegar Tammega, keda polnud näinud sõjast saadik. Kohe hõigati kokku töökorras vabad kaasmaalased ja varsti kõlas eesti laul. Ühtlasi selgus kapteni ja veebl sõpruse taust. Hanso armastas kirglikult laulda, kuid ei pidanud hästi viit; Tamm oli haruldast muusikavälge ja tugeva häälega, laulu saatis ta tavaliselt bajaaniga. Kaasa laulsid Hanso ja kõik eestlased. Lii õppisime meie, noored, selgeks Eesti kaitseväge, idapataljonide ja lagooni laulvaura. Laul ühendas, suunab ja tiivustas. Paari aasta pärast kohtusin taas Hansoga. Olin vahepeal ringluse saadetud ja siis jõudis ka tema samasse laagrisse. Istusime traditsioonilises kohviringis, kruusi käis käest kätte. Hanso andis mulle silmadega märku välja tulla. „Noh, räägi lühidalt, mida kujutab sinne seltskond, milline on meeleolu?“ Mulle tundus, nagu oleksin päela peale või risti rinda saanud. Püüdsin anda võimalikult objektive ülevaate. Selle järel ütles ta mõttikult: „Jah, punane orjus on kestnud

kaudem kui arvati ja nõrgemad väsivad. Aga kommunism ei jää püsima. Selle tõenduseks mulle olete teie, noored. Teie isadelt pole võetud panku, vabrikuid, mõisaid, aga ikka ei lepi te kommunismiga, võitlute viimastki kaotades selle vastu“.

Ants Hanso elust sain ülevaate alles hiljem ja mitmete allikate kaudu. Ta on sündinud 10. juulil 1912 Laeva vallas Tartumaal. Sõjakooli järel jäi ta nooremleitnandina piirivalvesse, kuulev noorterühma pealikuna ka Kaitseliidu Tartu Meenasest. Tema rühmas oli vämmasit Erik Heine, kelle Arved Viirlaid kirjutas kuulsaks viie romaani peategelasena Erik Horni nime all. Hanso abiellus Tartu töösturi tütrega. Äi tahtis temast teha firma pärija ja saatis Saksamaale äripartneri juurde õppima. Kodumaale naasis ta viimase rongiga, päev hiljem algas Saksa-Poola sõda. Järgnes baaside ajajärk, Nõukogude okupatsioon, sõja puhkemine ja metsavendlus. Hanso kuulus rühma, mis päästis Üllia elektrijaama õhkimisest ja tungis üle Emajõe boševike käes olevale põhjakaldale. Sakslaste saabudes astus ta mjr Tammemäe formeeritud II idapataljoni (ametlikult pl 629), mis saadeti Leningradi rindele. Kevelid 1942 paisati kolm eesti idapataljoni lõuna poole lukustama Vene II löögiarmee sisseumret ja edasitungi Eesti suunas. Suurlahing lõppes venelaste purustamisega, üksi Tammemäe pataljon võitis 3 000 vangi. Armeed juhataja kindral Vlassov tuli üle Saksa poolele. Idapataljonid saadeti Novgorodi rindele. Ants Hanso juhtis 8. kompaniid, mis hoidis rinnet Volhoivi jõel, hiljem Ilmeni kaldal Jürjõvi kloostri juures. Eesti ja Läti vabatahtlikud said kuulsaks kogu idarindel, kuid kandsid suuri kaotusi. Hukkunud Tammemäe järel sai II idapataljoni ülemaks mjr Mikumägi, tema langemise järel mjr Sooden... Punaarmee suurpealetung ajal jaanuaris 1944 õnnestus meid idapataljonidel siduda vaenlase laviini, kuni Saksa rinne taganes Pihkva-Narva joonele. Siis toodi ka idapataljonid Narva rindele, üle jõe tunginud vaenlast peatama. Lii Soodeni kpt Rebase pataljonid piirati ümber Krivasoo kotti. Neil õnnestus mitte ainult välja murda, vaid vaenlast ka kinni hoida, kuni kevad tegi Alutaguse sood läbipääsmatuks. Juulis, mil Hanso oli puhkusel, vallutas Punaarmee Narva, rinne taganes Sinimägedele. Uuele tandrile naastes sai Hanso teada mõlema parima sõbra, ü-ltn Jürjõvi ja mjr Soodeni surmast. Hanso ühendati kapteniks ja pataljoniülema, pataljon oli aga viiud Eesti leegioni koosseisu 47. rügemendi I pataljonina. Rinnete kokkuvarisemisel septembris taganes pataljon Tallinna poole, kuid jäi piiramisrõngasse Anija lähedal. Haavatud sõdurit seljas kandes jäi Hanso venelaste kätte. Vabanedes Karjala sõjavangilaagrist, jõudis ta tagasi perekonda – näise ja kolme lapse juurde. Ta hakkas tööle arveametnikuna, kuid arreteeriti peagi, 24. septembril 1948 süüdistatuna põrandaaluse organisatsiooni loomisest. Ta suri vangipöle 22. aastal, s.o. 28. septembril 1969. Ants Hanso puhkab juba 40 aastat Mordva mullas, elab aga edasi meie mälestuses, kuni elame meie.

Valdur Raudvasar

Hiitest ja hiite päästmisest

Mullu 28. novembril olid Tartu Kirjandusmuuseumis koos hiite väe tunnustajad, et vaadata hiite teemalisi võistluspilte, tunnustada paremaid pilidistajaid ja hiite kaitsjaid. Saalis oli ü 60 inimest üle Eesti, keda oma kohalolekuga astas kultuuriminister Laine Jänes. Selle aasta Hiie sõbra auanimetus anti Paluküla Hiiemäe kaitsemise eest Arvi Sepale, Toivo Sepale ja Lembe Väilile (isa, poeg ja tütar). Selgitusi piltide juurde ja ülevaate hiljuti tehtust andis Maavalla Koja vanem Ahto Kaasik. Anumetuse saajatele soovis jõudu mullune Hiie sõber Martin Kivisoo. Põlisrahvast SA juhataja Kalle Eller rõhutas, et on meeleaga mõista asi, kui inimesed hoiavad oma elukoha läheduses olevaid muistiseid, sh pühapaiku, kuid seda teevad vaid vähesed. Nad väärivad tunnustamist. Kultuuriminister tänas hiite kaitsjaid ja kahetses, et riik ei saa praegu aidata rahaga. Sõnavõttude vahel esitas muusikapalu Metsatöllist tuntud Lauri Õunapuu. Merle

Jääger lausub alguse- ja saatesõnad. Oleme harjunud kiriku nimega pühapaikadeks. Tänapäeva inimesele teeb kiriku pühaks eelkõige esivanematega seotud tähtsündmuste (abiellu astumine, lapse sünd, surm) toimumine selles kohas, ka vähesed hardushetked, mil õpetajal õnnestus puudutada kuulajate hingekeeli. Kuna meie ajalugu on meid õpetanud kahtlema kõiges ja kõigis, ei kao see kahtlus ka ainujumala suhtes. Oleme kaotanud (enamasti vägivalla tõttu) sideme oma saajanditega aja kommetega ja uskumistega. Neist on säilinud vaid sedavõrd, kuivõrd on vaja kahtluse toitmiseks praeguste kommete ja uskumiste õigsuse suhtes. Kõik tundub ju olema mööduv. Ilmselt on meil alati leidunud inimesi, kes pole kunagi kaotanud sidet oma kaugele esivanematega, maarhava. Neid leidub õnneks ka praeguses äkkvabanenud Eestis. Nad otsivad kunagisi pühapaiku, hiisi, püüavad kaitseda seni säilinud, püüavad

elustada hiite kunagist väge ja pühadust, püüavad leida seda enestes ja sisendada kaasinimestesse. Meie põlised pühapaigad olid hiied, mitte kirikud. Esivanemad ei vajanud kammitsevat ehitist, nad tundsid end paremini lageda taeva all looduse keskel, mille osa nad ju olid. Sageli katsid hiisi tammikud, sest tamm oli maarhava püha puu. Harva jäi mõni hiietammik kas mõisnike, pastori või tänapäevaste äriemeeste kirvest raiumata – rahal ei ole ju haisu, rahvust, veel vähem pühadust. Meie hiite sõbrad saavutasid mullu ootamatult tulemuse: neil õnnestus peatada tulepargi rajamine Kunda Hiiemäele ja külvata sinna maha tõrusid, kusjuures Kunda linna valitsus ja hulk ümbruskonna inimesi neid toetas. Kas tõesti taganes raha? Mõne aasta pärast on näha, kas uus tammik on sirguma hakanud. Rapla maarhava Paluküla Hiiemäele aga tömbasid buldooseri oma sihid sisse, aastaid kestnud kohtus käimine ei aidanud kaitsjaid.

Eestis on teada ü 2 500 ajaloolist pühapaika, neist riikliku kaitse alla on võetud vähem kui viiendik. Kindlasti on hiisi rohkem, kuid nende nimed ja kohad on meil meelest kadunud. Hiisi oli kooskaimise ja ohverdamise paik. Seal kuulati esivanemate nõuandeid, tänati ja peeti neid meeles. Hiie puude raiujad või kivide purustajad tabas ühiskonna hukkamõist. Seni pole hiite kohta läbitõotatud andmeid Viljandi-, Tartu- ja Võrumaalt, seega Lõuna-Eestist. Teateid on Läänemaal Hanilast – 8, Martnast – 12; Järvamaalt Amblast 10-11, Järva-Madisel ja Järva-Jaanist – 3, Preetrist – 5, Annast -1, Türiilt – 5; Virumaalt Haljalast -12, Kadrinast – 11, Simunast - 10, Väike-Maarjast - 6, Lügenuselt -9, Jõhivist -13; Harjumaalet Jürist – 5. Maavalla Koda on tänulik kõigi andmete eest, mis puudutavad teie kodukandi muistseid pühapaiku. Uurigem ja säilitagem seda, mida on veel võimalik päästa.

Priit Silla

Energeetikast ja piirilepingust

Wikeedia, Eesti Päevaleht
18.VII 2008

(Eesti-Vene piirilepingu teema pole praegu lõikavalt terav, küll on aga terav Venemaa energeetika olukord ja energiatarned Euroopale)

Viimasel nädalal pole ajakirjanduses olnud põletavamaid teemasid kui energianälg ja Eesti ning Venemaa piirileppe preambula. Neist polekski mõtet rohkem kirjutada, kui Eestis poleks suurt hulka lihtsameelseid inimesi, kes arvavad, nagu võiks Eesti ja Venemaa suhteid preambula mahahääletamise kardinaalselt muuta. Ei muutu sellest midagi! Ei taustu enam kunagi suured naftavood läbi Eesti sadamate ja ei saa me gaasigi Venemaal seetõttu odavamalt. Ja kui isegi kõik meie Riigikogu saadikud kas hulgi või ühekaupa käiksid Kremli tippametnike kintse kaapimas, osutuvad määravaks hoopis teised seaduspärasused, eeskätt majanduslikud.

Hoolimata näilisest hiilgusest ja nafta ning gaasi müügist laekuvatest hiigeltuludest, on Venemaa majanduslik seis niigel ja valitsejad ootavad sealgi ebaseadlike otsuste tegemist. Värskel energeetikaministri Sergei Shmatkol tuleb ellu viia Zubkovi valitsuse poolt kinnitatud energiamajanduse kavad, mis näevad ette aastaks 2011 elektrihiina tõstmist 2,1 korda ja gaasihinna tõstmist 2,2 korda. Ekspertid soovitavad koguni kolmekordset gaasihinna tõstmist, sest gaasi Venemaal omamiseks tarbimiseks lihtsalt ei jätku. Veelgi suuremad raskused on uute

naftaväljade hõlvamisega, sest nende ettevalmistamine nõuab aastakümneid. Täitmata on jäänud riigi kompleksisihprogramm «Venemaa tuumaenergeetika arengukava aastateks 2007-2010 perspektiiviga aastani 2015». Esialgu kavandati käiku lasta 41 gigavatti võimsusi, hiljem vähendati seda 34 gigavatile, kuid reaalselt läheb käiku alla 10 gigavati. Rostovi ja Kalinini tuumajamadade uued energiaplokid pidid minema käiku aastail 2009 ja 2010, kuid need ei valmi enne aastaid 2011 ja 2012. Aastaks 2015 kavandatud 10 uuest tuumaenergiaplokist lähevad heal juhul käiku vaid neli. Vähenevat naftahulkade transpordiks jätkub tõepoolest vaid Venemaa sadamatest ja kui Venemaal kinkida ka suur osa Ida-Virumaast, ei suureneks sellest naftakogused Eesti sadamatesse.

Loomulikult peame me Venemaaga taotlema maksimaalselt heanaaberlikke suhteid, kuid need peavad baseeruma vastastikusel lugupidamisel ja austusel. Usun, et ma tunnen venelaste hingeelu paremini kui enamik eesti nüüdispoliitlikuid ja julgen kinnitada, et lõimitava partneri asemel hindavam venelased hoopis rohkem väarikust, tarkust ja julgust. Preambula ärajätmise asemel tuleks kaaluda uue piirilepingu sõlmimist ja seda juba ilma preambulata. Keegi ei suuda mind veenda, et Eesti ja Venemaa merepiir Soome lahe idaosas vastaks rahvusvahelistele suunistele ja oleks Eesti Vabariigile kasulik. Parandada annab piiri ka Setumaal ja seda loobitavasti ilma suuremate tüldeta.

Kujunenud rahvusvahelises olukorras on riigi energeetilise sõltumuse tagamine esmatähtsaks ülesandeks. Igale vähegi mõtlevale inimesele peaks olema selge, et lähiaastatel on meie päästerõngaks vaid põlevkivienergeetika. Põlevkivi oli Eesti majanduse alus ja rahvuslik uhkus juba esimesel iseseisvusajal. Just tänu põlevkivile vabanes Vabadussõjast räsitud Eesti kiiresti välismaisest kütuse-sõltuvusest. Edu tagas eeskätt põlevkivivõli, millest ligi pool läks ekspordiks, sealhulgas Soome, Rootsi, Norrasse, Leetu, Lätisse, Saksamaale ja Belgiasse. Eksporditi ka bensiini ja teisi põlevkivisaadusi, kuujuures Eesti bensiin oli välismaisest kolmandiku odavam. Kodumaisel bensiinil sõitsid autod ja lendasid lennukid. Kütteõliga köeti vedureid, sõjalaevu, vabrikuid ja elamute keskküttesüsteeme. Immutusõli kasutati raudteeliiprite, telefonipostide ja sildade kaitseks müdanemise vastu. Juba 1924. aastal viidi Tallinna elektrijaam põlevkivikuttele, Tallinna gaasivabrikust aga saadi põlevkivist valgustusgaasi. Raske on põlevkivi osa ülehinnata ka meie taasiseseisvumise keerukatel aastatel, mil me olime Venemaa majandusblokaadi haardes.

Just tänu stabiilsele põlevkivienergeetikale on Eesti seisund elektritootmise ja jaotamise osas seni olnud hea. Kuid olukord muutub keerulisemaks 2015. aastal lõpus, mil Narvas vastavalt Euroopa Liidu nõuetele tuleb sulgeda sealseid vanad tolmpeletuskatlad. Praegune Narva ja-

made genereeriv võimsus on 2100 MW. 1. jaanuaril 2016 on kahe renoveeritud ploki võimsus Narvas vaid 430 MW ja kui sellele lisandub veel 400 MW, ei kata see meie kasvavaid vajadusi. Eestisse on vaja kiiresti ehitada oma tuumajaam, kaasates selleks nii riigi kui ka eravahendeid ning väliskapitali. Mind panevad imestama väited, et Eesti tuumajam ei valmi enne aastat 2030. Kui Ansipi juhitud valitsus ja Eesti Energia juhtkond kavandasiid nulliseisus oleva Ignalina tuumajaama 1500 MW võimsusega ploki valmimist aastaks 2015, siis miks peaks väiksem jaam Eestis võtma aega kaks korda rohkem? Kuid üks on kindel, me ei tohi sattuda sõltuvusse Venemaa gaasist.

Selle asemel, et kulutada aega ja energiat pseudoprobleemide lahendamisele, mille üheks näiteks on piirileppe preambula, peaksid meie poliitikud tegelema reaalelu probleemidega, milleks on eeskätt eesti rahva majanduslik käekäik. Eesti maamees püüdis ülemöödunud sajandil oma heaolu parandada balti parunite ees lõimitamisega, kuid olulist tulu sellest ei tõusnud, küll aga kaotati oma väarikus. Sama võib korduda nüüdki. Preambula argumenteerimata äravõtmisega kaotaks Riigikogu rahva lugupidamise ja venelaste austuse ning tulu ei tõuseks sellest karjavõrdki. Kohe leiaks Venemaa uue ajendi, millega meile esitada uusi absurdseid nõudmisi. Ja selle peale on nad meistrid!

Anto Raukas

Pärnus kohtusid Kaitseliidu ja Läti Zemessardze ülemad

Kaitseliidu Pärnumaa malevas toimus 11. detsembril Kaitseliidu ülema kolonelleitnant Raivo Luumiste ja Läti sõsarorganisatsiooni Zemessardze ülema kolonel Juris Zeibartsi töökohtumine, kus pandi paika 2010. aasta koostööplaani. Peamiseks reaalseks koostöövaldkonnaks 2010. aastal on Kaitseliidu ja Zemessardze piiriäärsete üksuste koostöö eeskätt väljajõppe valdkonnas ja staapide koostöö tasandil. Samuti osaletakse naabrite erinevatel spordiüritustel. Eesti ja Läti Kaitseliitide ülemad

tutvustasid üksteisele ka oma organisatsioonide lähiaja ja keskpikki arenguplaane. Zemessardze on huvitatud KL kooli ohvitseri- ja juhkoolituskavast. "Lõppeva aasta koostöö parim näide oli äsja lõppenud Kaitseliidu suurõppus Orkaan 4, kus lätlased osalesid luurerühmaga. Selline vahetu koostööõngemus just väljajõppe valdkonnas on väga õigustatud," rõhutas Kaitseliidu ülem kol-Itm Luumiste.

Tanel Rütman
kpt
KL pressiesindaja

Jõgeva noortejuhid väljajõppel

27-29. novembrini, toimus Ühtjärke Nõiarigis Jõgeva noortejuhide väljajõppe, ühtlasi ka motivatsiooniüritus. Kokkutulnud 23 noortejuhit ootused olid kõrged. Eest leiti ilus ja hubane elamine eelolevateks päevadeks. Valmistuti 2009. aasta aruannete esitluseks ning oldi valmis vastu võtma 2010. aasta tegevuste tutvustamist. Koolituse teemaks oli valitud „Väärtuskasvatust noorsootööd“. Ja ühtlasi oli see aeg ja koht, kus noortejuhid saavad aastaks korra silmast-silma omavahel suhelda, üksteise tegemisi kuulata ja vaadata ning nõuandeid jagada.

Esimesel õhtul elati sisse ja mängiti Nõiarigis poolt pakutud laumänge. Laupäeva varahommikul saabus meie juurde OÜ Avarada koolitaja Margus-Tarmo Pihlakas. Väärtuskasvatuse teema on meie organisatsioonile väga lähedane, kuna noori kasvatatakse eeskujuga. Pikk päev päädis tunnistuste kätteandmisega ja noortejuhid olid koolitusega väga rahul. Teadmisteühim rahuldatud, algas pidulik aastalõpukoosolek koos rõõmsama ja vallatuma poolega. Noortejuhid on need inimesed, kes laulavad, tantsivad, luuletavad ja mängivad ka ilma juhendaja või õhtujuhita. Üritusel ei puudunud karaoke ja tantsumuusika, kus sai proovida mikrofonil laulmise oskust ja

tantsupõrandal jalakeerutust. Lugejad eksivad, kui arvavad, et kolmanda päeva tegevus lõkkus hilisemaks või jäi hoopis ära. Hommikul kell 8.00 istus seltskond nagu üks mees hommikusöögilauas, et alustada uut tegusat päeva. Iga rühma noortejuhit sai rääkida, kuidas moodus nende aasta, mis oldi rõõmud ja mured. Kuidas jäädi tegevusega rahule. Kõlama jäi suu ajapuudus, kuna inimesed tegetevad veel mitmes sellises, ühingutes ja nõukogudes. Räägiti laste aktiivsusest ja selle arvestuse vajalikkusest, rühmadevahelisest koostööst ja paljust muust.

Jõgeva Ringkonna juhtidel on traditsiooniks saanud vaadata ette järgmise aastasse, et määrata kindlaks vabariiklikel üritustel osalejad, maakondlike ürituste korraldajad ja läbiviijad. Räägitakse noorte värbamisest, koostööst omavahelustega, materiaalselt baasist, tunnustamisest ja veel paljust muudest lahendamist vajavatest asjadest. Peale selliseid koosvedetud päevi on tore alustada uut tegevusaastat, olla jälle ergas ja teada, et see on koht, kus mulle meeldib tegetseada just nende väärtuste pärast, mida see organisatsioon endas kannab.

Olga Jürma
noortestruktuur

Sakala maleva formeerimismeeskond 2009. aastal

Kirjanik Arved Viirlaid kirjutab oma romaanis "Ristideta haud":
"Kuid samas meenus tal ka küllalt teistsuguseid juhtumeid, kus üsna arg ja väljajätmatu noorsõdur ei hoolinud äkki enam millestki, vaid tormas võitlusesse.... Kellest sünnivad kangelased? Eks üsna tavalisest inimestest, kelle inimlikud nõrkused langevad nendelt vajalikul hetkel nagu närune rüü, paljastades nende jahmatava suuruse. Julgus toidab julgust ja kangelasestgu hoiab üleval kangelasestgu.."

Sakala maleva formeerimisrühma tööd ja tegemised on jäänud tihti teiste üksuste õppuste ja harjutuste varju. See on ka omamoodi mõistetav, sest oleme malevas n-õ. tagalaüksus, mille ülesanne on õppuste alguses anda välja lahingukompanii või -rühma võitlejatele isiklik varustus ja relvad. Lisaks on meie ülesanne väljastada formeeritavale üksusele transpordivahendid ning jao ja rühma varustus. Väljastatava varustuse hulga ja dokumentide vormistamise täpsus ning kiirus on õppustel äärmiselt oluline. Üksikvõitleja või ka lahinguüksuse puudulik varustus võib hiljem tunduvalt aeglustada lahinguharjutusi ja halvata võitlejate tegetsemistahet.

Õppustel osalenud üksuste deformeerimine ei ole sugugi vähem oluline. Varustuse ja relvade tagastamine malevasse on formeerimismeeskonnale tihti raskemgi kui varustuse väljastamine üksusele õppuse algul. Õppusest väisunud mehed kiirustavad koju ja varustuse tagastamine on neile veel lisäülesanne, mida tihti ei taheta korraldikut täita. Deformeerimisel on meie formeerijate organiseerimise ja suhtlemisoskus pandud mõnikord tõsisele proovile. Siinkohal tuleb rõhutada, et asjaomase üksuse ohvitseride ja allohvitseride kaasabi on igati vajalik. Koostöö on meil seni andnud häid tulemusi. Mõnikord on kahtluse alla seatud vabatahtlike, s.o. teistelt elualadelt inimeste suhtlikkus formeerida lahingukompaniid. Et seda suudetaks, tuleb rühma juhtkonnal enne õppuse algust tõsiselt ette valmistada: 1) panna valmis õppuseks vajalik dokumentatsioon, liikumisskeemid ja hooneite plaanid; 2) õppusteks välja õpetada kõik rühma allüksuste juhid ja allüksuste liikmed. Üksuse pealik peab õppuse käigus olema terviklik ülevalde. See eeldab vestlust ja suhtlemist iga inimesega, kes rühma kuulub, ning tema võimete arvestamist. Tähtis on, et

iga allüksuse juht oskaks ülesandeid oma alluvatele edasi anda. Siinjuures peab arvestama, et töö ajal võidakse ka rivist välja langeda, sest inimeste võimed pole võrdsed. 3) Iga rühma liige peab ülesande täitmisel tundma, et ta töötab meeskonnas. Ainult nii on üksus võimeline ka pingelises olukorras hästi toime tulema. Üllatav on näha, kuidas rühma liikmete võimed ilmnevad kõige paremini kriitilistes olukordades. Ei tohi unustada ka uute liikmete värbamist, kiiret väljajõppamist ning liitmist meeskonda. Nagu kogu Kaitseliidus on ka formeerimisrühmas koos eri vanuses inimesed. Nende tegetsemisvõime tõstmiseks on kasulik korraldada õppusteväliseid loenguid ja kokkusaamisi. See liidab rühma liikmeid ja parandab meeskonna tööd tulemusi. Olles formeerimisrühma pikka aega juhtunud, näen tihti nende lausa fanaatilist tahet oma tööd hästi teha. See kaitseliitlaste omadus meenutab mulle Arved Viirlaiu 60 aastat tagasi kirjapandut. Soovin kõigile formeerijatele tegetsat uut aastat ja ühtse pere tunnet.

Raivo Asuküla
ltm
Sakala maleva
formeerimisrühma pealik

Poolteistsada riigikaitse- õpilast osales talvises välilaagris

Kaitseliidu Tallinna maleva poolt viidi läbi 11. ja 12. detsembril seitsme kooli riigikaitseõpetuse õpilaste talvine välilaaager ühes välitoitlustuse ja -majutusega. Välilaaagri eesmärgiks oli tutvustada noortele isiklikku ja üksuse varustust, varustuse pakkimist, jalgsirännakut talvistes oludes, välilaaagri püstitamist, toilitamist ja hügieeni välitingimustes, liikumist maastikul ning orienteerumist erinevates ningimustes. Läbiti ka praktikarada. Välilaaager algas 11. detsembril hommikul Tallinna maleva Nõmme malevkonna territooriumil ja jätkub jalgsirännakuga Männikule, kus ka õõbitakse. Välilaaagris osales 150 riigikaitseõpetuse õpilast Gustav Adolfi Gümnaasiumist, 21. Keskkoolist, Tehnika, Kuristik, Sikupilli ja Ühisgümnaasiumist Tallinnas ning Jõhvi Gümnaasiumist. Koolitajad ja instruktorigid olid vabatahtlased kaitseliitlased Tallinna maleva Nõmme ja Toompea malevkonnast. Riigikaitseõpetust õpetatakse valikainena 105-s Eesti üldharidusasutuses rohkem kui 2500-le õpilasele.

Kpt Tanel Rütman
Kaitseliidu pressiesindaja

JÕULUSALM

Ma tulen taevast ülevalt,
puid, kartuleid toon teile sealt,
K-kohukeksi magusaid
ja lubadusi ladusaid.
Kop-kop! Su uksele ma teen.
Sa küsid: "Kes?"
- No kes siis veel!

OMA MAA

Tellimisnumber 00911

Toimetus	KL Sakala Malev Peetrimõisa 71024 Viiljandimaa
Väljaandja	Kaitseliidu Sakala Malev pealik kol-Itm Anto Kergand tel. 435 5575, faks 435 5579, e-mail: oma.maa@mail.ee
Toimetajad	Priit Silla 528 4734, e-mail: priit.silla@mail.ee Kerstin Kaarik 522 1866, e-mail: kerstin.kaarik@mail.ee